

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC Y - DƯỢC

CHU HỒNG THẮNG

**ĐẶC ĐIỂM DỊCH TỄ BỆNH TĂNG HUYẾT ÁP
Ở NGƯỜI NÙNG TRƯỞNG THÀNH TẠI TỈNH THÁI NGUYÊN
VÀ HIỆU QUẢ MỘT SỐ GIẢI PHÁP CAN THIỆP**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ Y HỌC

THÁI NGUYÊN - 2017

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC Y - DƯỢC

CHU HỒNG THẮNG

**ĐẶC ĐIỂM DỊCH TỄ BỆNH TĂNG HUYẾT ÁP
Ở NGƯỜI NÙNG TRƯỞNG THÀNH TẠI TỈNH THÁI NGUYÊN
VÀ HIỆU QUẢ MỘT SỐ GIẢI PHÁP CAN THIỆP**

Chuyên ngành: Vệ sinh Xã hội học và Tổ chức Y tế

Mã số: 62.72.01.64

LUẬN ÁN TIẾN SĨ Y HỌC

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC:

- 1. PGS.TS DƯƠNG HỒNG THÁI**
- 2. TS. TRỊNH VĂN HÙNG**

THÁI NGUYÊN - 2017

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu, kết quả nghiên cứu được trình bày trong luận án là trung thực và chưa từng được ai công bố trong bất kỳ công trình nào khác.

Thái Nguyên, tháng 01 năm 2017

Tác giả luận án

Chu Hồng Thắng

LỜI CẢM ƠN

Để có được kết quả như ngày hôm nay, tôi xin trân trọng cảm ơn Đảng ủy, Ban Giám hiệu, Phòng Đào tạo, các Phòng, Khoa, Bộ môn và các thầy giáo, cô giáo, cán bộ Trường Đại học Y Dược - Đại học Thái Nguyên, đã trang bị cho tôi kiến thức, tạo mọi điều kiện giúp đỡ tôi trong suốt quá trình học tập, nghiên cứu và hoàn thành Luận án.

Với lòng kính trọng và biết ơn sâu sắc, tôi xin được bày tỏ lòng biết ơn chân thành PGS.TS Dương Hồng Thái và TS Trịnh Văn Hùng những người thầy đã dành nhiều thời gian hướng dẫn, tận tình chỉ bảo và định hướng cho tôi trong suốt quá trình nghiên cứu để hoàn thành Luận án.

Tôi xin chân thành cảm ơn Ban lãnh đạo, các phòng ban chức năng và cán bộ, nhân viên Sở Y tế Thái Nguyên, Viện Trang thiết bị và Công trình y tế - Bộ Y tế đã tạo điều kiện thuận lợi giúp đỡ tôi trong quá trình thực hiện nghiên cứu trong Luận án này.

Tôi xin chân thành cảm ơn Ban lãnh đạo Trung tâm Y tế huyện Đông Hỷ và các Trạm Y tế xã Văn Hán, Tân Long của huyện đã tạo điều kiện thuận lợi, giúp đỡ tôi trong quá trình thực hiện nghiên cứu tại địa phương để có được kết quả nghiên cứu trong Luận án.

Tôi xin chân thành cảm ơn gia đình, đồng nghiệp, những người bạn thân thiết đã luôn giúp đỡ, động viên, khích lệ, chia sẻ khó khăn trong thời gian tôi học tập để hoàn thành khóa học.

Xin trân trọng cảm ơn!

Thái Nguyên, tháng 01 năm 2017

Chu Hồng Thắng

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

Từ viết tắt	Tên đầy đủ
ATVSTP	: An toàn vệ sinh thực phẩm
BHYT	: Bảo hiểm y tế
BMI	: Chỉ số khối cơ thể (Body Mass Index)
BV	: Bệnh viện
BVCSSK	: Bảo vệ chăm sóc sức khỏe
CBYT	: Cán bộ y tế
CSHQ	: Chỉ số hiệu quả
CSSK	: Chăm sóc sức khỏe
CSSKBD	: Chăm sóc sức khỏe ban đầu
CSYT	: Cơ sở y tế
CT	: Can thiệp
DTTS	: Dân tộc thiểu số
ĐT	: Điều trị
GDSK	: Giáo dục sức khỏe
ĐT	: Điều trị
HA	: Huyết áp
HATT	: Huyết áp tâm thu
HATTr	: Huyết áp tâm trương
HQCT	: Hiệu quả can thiệp
KCB	: Khám chữa bệnh
KAP	: Kiến thức - Thái độ - Thực hành (Knowlege Attiude Practice)
NCD	: Bệnh không lây nhiễm
NCT	: Người cao tuổi

NCS	: Nghiên cứu sinh
NVYTTB	: Nhân viên y tế thôn bản
PTTT	: Phương tiện truyền thông
QL	: Quản lý
SL	: Số lượng
THA	: Tăng huyết áp
TL	: Tỷ lệ
TT-GDSK	: Truyền thông giáo dục sức khỏe
TYT	: Trạm Y tế
YTNC	: Yếu tố nguy cơ
WC	: Vòng bụng (Waist Circumference)
WHO	: Tổ chức y tế thế giới (World Health Organization)
WHR	: Tỷ số vòng eo trên vòng mông (Waist-Hip Ratio)

MỤC LỤC

STT	Nội dung	Trang
	LỜI CAM ĐOAN.....	i
	LỜI CẢM ƠN.....	ii
	DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT.....	iii
	MỤC LỤC.....	v
	DANH MỤC BẢNG.....	viii
	DANH MỤC HÌNH, BIỂU ĐỒ.....	x
	DANH MỤC HỘP.....	xi
	ĐẶT VẤN ĐỀ	1
	Chương 1. TỔNG QUAN	4
	<i>1.1. Tình hình tăng huyết áp hiện nay</i>	<i>4</i>
	1.1.1. Tình hình bệnh tăng huyết áp ở một số nước trên thế giới.....	4
	1.1.2. Tình hình bệnh tăng huyết áp ở Việt Nam.....	6
	<i>1.2. Các yếu tố nguy cơ của THA</i>	<i>9</i>
	1.2.1. Một số yếu tố nguy cơ về hành vi lối sống.....	9
	1.2.2. Yếu tố thuộc về môi trường sống.....	15
	1.2.3. Hệ thống y tế.....	17
	1.2.4. Yếu tố sinh học.....	17
	1.2.5. Một vài nét về người dân tộc Nùng.....	19
	<i>1.3. Các giải pháp phòng chống tăng huyết áp</i>	<i>21</i>
	1.3.1. Xu hướng chủ động dự phòng THA hiện nay.....	21
	1.3.2. Huy động cộng đồng truyền thông phòng chống tăng huyết áp.....	22
	1.3.3. Một số giải pháp can thiệp cộng đồng phòng chống THA.....	27
	<i>1.4. Một số thông tin về địa điểm nghiên cứu</i>	<i>31</i>
	1.4.1. Huyện Võ Nhai.....	31
	1.4.2. Huyện Đồng Hỷ.....	31

1.4.3. Xã Tân Long, huyện Đông Hỷ	32
1.4.4. Xã Văn Hán, huyện Đông Hỷ	33
Chương 2. ĐỐI TƯỢNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	34
2.1. Đối tượng, địa điểm và thời gian nghiên cứu	34
2.1.1. Đối tượng nghiên cứu	34
2.1.2. Địa điểm nghiên cứu	34
2.1.3. Thời gian nghiên cứu	37
2.2. Phương pháp nghiên cứu	37
2.2.1. Thiết kế nghiên cứu	37
2.2.2. Cỡ mẫu và phương pháp chọn mẫu định lượng	38
2.2.3. Cỡ mẫu và phương pháp chọn mẫu định tính	42
2.2.4. Một số giải pháp can thiệp	42
2.2.5. Các chỉ số nghiên cứu	47
2.2.6. Một số tiêu chuẩn đánh giá sử dụng trong nghiên cứu	49
2.2.7. Phương pháp thu thập số liệu	51
2.2.8. Phương pháp xử lý số liệu	53
2.2.9. Phương pháp khống chế sai số	54
2.3. Vấn đề đạo đức trong nghiên cứu	54
Chương 3. KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU	55
3.1. Đặc điểm dịch tễ THA ở người Nùng trưởng thành (25-64 tuổi) tại các điểm nghiên cứu ở tỉnh Thái Nguyên năm 2012	55
3.1.1. Đặc điểm đối tượng nghiên cứu	55
3.1.2. Đặc điểm THA ở người Nùng trưởng thành	58
3.2. Một số yếu tố nguy cơ THA ở người Nùng trưởng thành tại Thái Nguyên	63
3.3. Hiệu quả một số giải pháp can thiệp cộng đồng	72
3.3.1. Kết quả thực hiện hoạt động can thiệp	72
3.3.2. Hiệu quả thay đổi kiến thức, thái độ, thực hành dự phòng THA	77

3.3.3. Hiệu quả thay đổi về phát hiện, quản lý điều trị THA ở TYT xã	83
Chương 4. BÀN LUẬN	89
4.1. Đặc điểm dịch tễ THA ở người Nùng trưởng thành (25-64 tuổi) tại tỉnh Thái Nguyên năm 2012.	89
4.2. Một số yếu tố nguy cơ THA ở người Nùng trưởng thành (25- 64 tuổi) tại tỉnh Thái Nguyên.	96
4.2.1. Một số yếu tố nguy cơ thuộc về đặc điểm cá nhân	96
4.2.2. Một số yếu tố nguy cơ THA thuộc về đặc điểm gia đình	97
4.2.3. Yếu tố nguy cơ THA liên quan đến tiền sử gia đình	98
4.2.4. Một số yếu tố nguy cơ THA thuộc về hành vi sức khỏe	99
4.2.5. Yếu tố văn ảnh hóa hưởng đến THA của người Nùng trưởng thành (25 - 64 tuổi) tại xã Văn Hán, huyện Đông Hỷ, tỉnh Thái Nguyên.....	105
4.3. Đánh giá hiệu quả một số giải pháp can thiệp phòng chống THA ở người Nùng trưởng thành (25- 64 tuổi) tại xã Văn Hán, huyện Đông Hỷ, tỉnh Thái Nguyên	107
4.3.1. Hiệu quả thay đổi kiến thức, thái độ, thực hành dự phòng THA	107
4.3.2. Hiệu quả thay đổi về phát hiện, quản lý điều trị THA ở TYT xã.....	115
4.4. Hạn chế của nghiên cứu	119
KẾT LUẬN	121
KHUYẾN NGHỊ	122
DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH KHOA HỌC	
TÀI LIỆU THAM KHẢO	
PHỤ LỤC	

DANH MỤC BẢNG

Bảng 2.1. Cỡ mẫu và chọn mẫu hệ thống cho từng xã nghiên cứu.....	39
Bảng 2.2. Phân loại THA theo WHO (2003) và Bộ Y tế (2010).....	50
Bảng 3.1. Thông tin chung về đặc điểm cá nhân của đối tượng nghiên cứu.....	55
Bảng 3.2. Thông tin chung về đặc điểm hộ gia đình của đối tượng nghiên cứu.....	57
Bảng 3.3. Tỷ lệ và phân loại THA ở người Nùng trưởng thành.....	58
Bảng 3.4. Tỷ lệ THA của người Nùng trưởng thành theo một số đặc điểm cá nhân	59
Bảng 3.5. Tỷ lệ THA của người Nùng trưởng thành theo một số đặc điểm hộ gia đình.....	60
Bảng 3.6. Tỷ lệ THA theo BMI của người Nùng trưởng thành.....	61
Bảng 3.7. Kiến thức, thái độ, thực hành phòng chống THA của người Nùng trưởng thành	61
Bảng 3.8. Đặc điểm đối tượng nghiên cứu bệnh chứng.....	63
Bảng 3.9. Môi liên quan giữa trình độ học vấn và nghề nghiệp với THA.....	63
Bảng 3.10. Môi liên quan giữa yếu tố gia đình với THA	64
Bảng 3.11. Môi liên quan giữa kiến thức, thái độ, thực hành với THA	65
Bảng 3.12. Nguy cơ thuộc về tiền sử gia đình người THA	66
Bảng 3.13. Môi liên quan giữa thói quen ăn uống, sinh hoạt với THA.....	67
Bảng 3.14. Môi liên quan giữa sở thích ăn uống của người THA.....	68
Bảng 3.15. Môi liên quan giữa sử dụng một số loại đồ uống với THA.....	69
Bảng 3.16. Nguy cơ thuộc về thói quen luyện tập của người THA	69
Bảng 3.17. Môi liên quan giữa tình trạng dinh dưỡng (BMI) và THA.....	70
Bảng 3.18. Kết quả tập huấn cho các thành viên tham gia can thiệp.....	74
Bảng 3.19. Kết quả hoạt động truyền thông phòng chống THA của các thành viên tham gia can thiệp cộng đồng.....	75